

Národne pravljice.

I.

Ko sta nekedaj Zveličar i sveti Peter popotovala, približa se njima berač, ki ju prosi miloščine. Zveličar ga ostro pogleda i porine na stran. Petru se to kaj čudno zdi; vendar je pa tiho in ne reče nič.

Čez nekoliko časa pride po cesti nek pevajoč mladenič. Zveličar ga milo pogleda i se mu sladko nasmeje. To je bila za Petra še le prava uganjka. „Starega reveža je sunil na stran, a mlademu se je prijazno nasmijal“ — mislil si je Peter, ter poprašá Gospoda, zakaj je storil takó. Zveličar mu odgovori: „Berač me je sovražil, dokler ni postal ubog i star; ta mladenič pa me že mlad ljubi.“

II.

Kristus i Peter prideta potovaje do neke hiše i prosita prenočišča. Gospodinja ju sprejme i jima obljubi prenočišče s tem pogojem, da jej bosta drugi dan pšenico omlatila. Kristus i Peter to obljubita. — Vsa trudna sta drugi dan malo dalj poležala. Kar pride pospodinja, zlasá Petra, ki je pri kraji ležal i pravi: „Lenuha! ali bosta vstala ali ne?“ Žena nato odide; Kristus i Peter sta pa zopet zaspala. Čez nekaj časa pride gospodinja zopet i se huduje. Ko Peter to sliši, skoči urno na drugo stran, ker se je bal, da bi bil zopet zlasan. Zdaj pride gospodinja k postelji i pravi: „Nü, bosta vstala ali ne i pšenico omlatila. Prej sem tega pri kraji, zdaj bom pa unega“ i zgrabi zopet Petra za lasé.

Peter i Kristus sta kmalu potlej vstala. Kristus vzame gobo, vkreše oginjš i zažge snopje. Pa namesto, da bi zgorelo, letí pšenica na en kùp, pleve na družega i slama na tretjega, i pšenica je bila omlačena. Kristus i Peter pa potujeta zopet naprej.

Drugo leto je imela žena zopet mnogo pšenice. Kar jej pride na um, kako je lanjsko leto napravil Kristus. Vzame torej oginjš, zažge, i — — zgorela jej je pšenica i vse poslopje.

F. Ščina.

Čičarija in Čiči.

Čičarija se razprostira po vsej severnej strani istriškega polutoka po gorah, katere ločijo Kranjsko od Istre. Mejí na severnej strani ob Kranjsko, na južnej strani se derží Istre, Kastavčine ali Liburnije proti izhodu, in tudi Kranjske proti zahodu. Zemlja v Čičariji je suha in peščena, le doline so sim ter tja rodovitne. Vsak majhen košček dobre zemlje je obdelan in obsejan. Suša je v tem kraji tako huda, da skorej vsako leto revnim Čičem vse po polji izgorí velike vročine. Hribje, kateri niso popolnoma s kamenjem obsuti, obraseni so s praprotjo in sim ter tja z nizkim germovjem. Le ena sama verst gorá, katera se pod Novim gradom steguje, okinčana je z lepim, zelenim gozdom. Bukovega lesá je največ v tem gozdu. Čiči, ki stanujejo pod omenjenim gozdom, hodijo vanj po derva, žgejo oglje, katero prodajejo v razne kraje, ter si tako potrebni živež kupujejo,

Hribje niso visoki; najvišja sta Lisec in Žabnik. Lisec je ves bel, samo na enej strani zelení germovje, kar mu daje podobo, kakor bi bil lisast, od tod menda tudi njegovo imé ‚Lisec.‘ Blizu verha stoji vas ravno tega imena. — Drugi hrib je Žabnik, precej visok. V njegovem podnožji je vas Golac ali Govec.

Doline po Čičariji so majhne, in le tû in tam žubori kak vrelec po njih. Čiči imajo prav malo vode. Ženske morajo v silnej poletinskej vročini daleč v góro h kakemu studencu po vódo hoditi. Na herbtu v navlašč zato napravljenih sodčekih jo donášajo v vas. Za živino ima vsaka vas po eno ali več lokev, ki so globoke, da malo kedaj vode v njih primanjka.

Zdaj vam hočem še malo popisati čiške vasí in njih prebivalce.

V Čičariji ni nobene posebno velike vasí; vse hiše so nizke in večjidel pokrite sè slamo. Po vaséh se odlikuje snažnost, in za hišami so skorej povsod lepi, zeleni vertovi. Izmed sadunosnega drevja ljubijo Čiči najbolj orehe in češplje. Niso pa posebno marljivi za sadjerejo.

Akoravno je Čičarija pusta in nerodovitna, vendar se lahko reče, da je malo krajev, ki bi bili z vasmí tako napolnjeni, kakor je Čičarija. Kamor koli se ozreš, kjerkoli je kakošen boljši košček zemlje, že vidiš vas. Večje vasí so: Jelšane, ki stojé na precej visokem hribu ob velikej cesti, peljajočej v Reko. Tukaj je fara (župnija) s tremi duhovniki, ki skorej vso Čičarijo obsega. Lepa farna, Mariji posvečena cerkev vidi se po vsej Jelšanskej dolini.

Na visokem hribu so podertine starega grada grofa Montekukuli-ja. Pod hribom je vas, katerej ljudje pravijo pod ‚Novim gradom.‘ — Lipa je dosti velika vas; eno uro od nje ob reškej cesti je vas Škalnica. Res po pravici ima vas to imé; kajti tukaj ni drugega, nego skala pri skali. Na podertinah starega grada stoji zdaj majhna cerkvica.

Od kod imé Čiči, se še dandenes ne vé prav dobro. Valvazor piše v svojih knjigah, da so prišli Čiči iz Azije v ta kraj, in imajo svoje imé od nekoga azijskega národa. Vendar nam ni nihče porok, da bi bilo vse to res, kar pripoveduje Valvazor.

Čiči so terdni in krepki ljudjé. Vajeni so vsakega dela in so uterjeni v terpljenji in nevarnostih. Večjidel so velike postave. Tudi ni vse resnica, kar se slabega govori o njih po svetu.

Blizu kranjske meje bivajoči Čiči govoré slovenski jezik, ki je nekoliko s hervaškimi besedami namešan; tisti pa, ki blizu Istre bivajo, govoré hervaško sè slovenskim namešano narečje. — Samo v dveh vaséh, kjer je jedro Čičev, govoré svoj lasten jezik, kateri menda nobenemu evropejskemu jeziku ni podoben. Drugi Čiči ga ne govoré, a razumejo ga skorej vsi. Najbolj podoben je ciganskemu jeziku. Misliti si smemo, da so Čiči iz tujih krajev ta jezik sè soboj prinesli, pa ga so malo po malem sè slovenskim in hervaškim sosednim jezikom zamenjali. Le v Munah in Žejanah — dveh od drugih ločenih vaséh — se je še obderžal.

Oblačijo se Čiči v debelo, večjidel domá pridelano sukno. Moški nosijo bele hlače in rujave jopiče, opanke na nogah, na glavi pa širok klobuk. Kedar je hud mraz, imajo še sukno do kolen dolgo. Ženske so skorej ravno tako oblečene kakor Kranjice. Le v poprej omenjenih dveh vaséh je obleka ravno tako čudna, kakor njihov jezik. — Ženske, zmiraj gologlave, imajo čudno sple-

tene kite, med kitami pa rudeče trakove zamotane. Zgodaj v jutro nosijo v Bistrico žito na herbtu v mlin svoje národne pesmi prepevaje.

S čim se pa živé Čiči? — Ker je narava Čičariji malo rodovitne zemlje podelila, morajo si Čiči po drugih potih potrebne hrane iskati. Ti, ki so blizu Reke, nosijo na svojem herbtu, ali na osličku ali pa muli derva v Reko, in se s tem živijo. Blizu gozda stanujoči hodijo v gozd, žgéjo oglje in ga na okoli prodajejo; največ ga v Reko in Terst na mulah znosijo. Ti ogljarji so po največ Munci, Žejanci in Bergajci. Kaj bi ti revni ljudje počeli, ako bi gozda ne imeli? — Najbolj znani po svetu so tisti Čiči, ki jesih prodajejo in pa tisti, ki nosijo perišče, lorbarja' daleč po svetu in si s tem potoma milošćine prosijo.

Ženitovanje obhajajo jeseni, ko se koštruni in ovce odebelé. — Pri pogrebih spremljajo vsi sorodniki, znanci in prijatelji mertvega na pokopališće. Ko je mertvi zakopan, veržejo se soródniki na grob, ter milo jokaje vsa dobra dela mertvega naštevajo; potlej gredó vsi skupaj na dom pokopanega merliča, kjer napravijo veliko pojedino in dostikrat vso žalost v kozarcu dobrega vina vtópé.

Čuden je res človek; od žalosti do veselja je večkrat le majhen — korak.

(Po Novicah.)

Nebeška znamenja. (Koledar.)

Učenjaki razdeljujejo vso zvezdno nebó v več manjših delov. Vsakateremu teh delov so dali posebno imé, kakor se jim je prav in primerno zdelo. Ravno tako imenuje tudi priprosti kmet nekatere zvezde voznika, druge šmarni križ, Jakobova palica itd. Tako so učenjaki eno skupino zvezd imenovali vodnarja, drugo ribe itd.

Kedar toraj v pratiki beremo od nebeških znamenj, mislimo si vselej take razdelke zvezdnega neba, in posebno tiste zvezde, katere solnce vsako leto enkrat prehodi, ki toraj kakor en kolobar našo zemljo obdajajo. Luna obhodi vseh dvanajst nebeških znamenj vsak mesec enkrat, ker se v tolikem času enkrat okoli naše zemlje zasuče.

Bog je namreč na sinjem nebu postavil krasno uro, ki nam kaže, kako hitro ure, dnevi in leta tekó. Nebeška znamenja so tisti svitli kazalci, po katerih čas preračunimo in svoja vsakdanja opravila razdelujemo. Ker je ta ura za večino ljudi previsoka in jo tudi večkrat oblaki zakrivajo, dobivamo vsako leto posebne knjižice, v katerih beremo premembe časa; te knjižice imenujemo ,pratika'. V pratiki beremo, da ima leto 12 mesecev, 52 tednov, teden 6 delavnikov, in da je razen nedelj še 16 zapovedanih praznikov.

Navadno leto se začne sé 1. prosincem. Kristjanje štejemo svoja leta po Kristusovem rojstvu. Gerki imajo svoje praznike 12 dni pozneje od nas.

Mesece imenujemo ali po praznikih, ali po opravlilih ljudi, ali pa po kakovosti letnih časov; najbolj navadna so latinska imena. Meseči imajo po 30 in po 31 dni; svečan ima v navadnem letu 28 in v prestopnem letu 29 dni. Prestopni dan je vselej na sv. Matije dan.

Vsak dan obhajamo spomin enega ali več svetnikov, katere sv. cerkev praznuje Bogu na čast in nam v poučenje. Imenujejo se nepremakljivi prazniki. So pa zapovedani prazniki, o katerih se preneha od dela in katere moramo praz-